

הערות בעניני חנוכה - שיעור 637

I. פסקים מהאגרות משה

- (א) **עיין באג"מ** (ה - דף קמ"ד) שעיקר חידוש דרב זירא הוא דלא תימא שיהא בכלל אנשי ביתו אבל יש חיוב או להדליק או להשתתף וזה כהטור והרמ"א אליבא דהרא"ש שיש מצות הכית וגם מצות גברא
- (ב) **ההולך מביתו עם כל משפחתו אחר פלג המנחה ולא יחזור הלילה** אפשר דחל עליו כבר חובת הדלקה בביתו (חובת הדר דף ק"ד - מ"ט) ויש חולקים דאם מדליק בפנים ואין איש בבית ליכא פרסומי ניסא ודו"ק ואם הולך קודם הפלג ולא יחזור הלילה עיין במ"ב (תרע"ז - סק"ז) דדעת המהרי"ל ומהרי"ו דשיתוף בזמן הזה אינו מועיל שכל אחד מדליק לעצמו ואתו למחשדיה ולא פלוג ועוד יש מחלוקת אם אכסנאי הסומך על שלחן בעל הבית יש לו דין בני ביתו או רק אכסנאי ועיין בשו"ת הרשב"א (תקמ"ז) שדינו כאכסנאי ואינו יכול להדליק בברכה ולגן המלך ודעימיה יש דין בני ביתו ויכול להיות מהדרין מן המהדרין ולכן יותר טוב להדליק נרות ויוצא הברכות מאחר (מ"ב תרע"ז - סקט"ז) ועיין בשיעור 89 ומאג"מ (ה"ל) משמע דיכול לברך ג"כ
- (ג) **אם צריך לראות הנרות לחצי שעה - עיין באג"מ** (ה - דף קמ"ח ד"ה חבל) דליכא מצות ראייה על כל הזמן דהדלקה שהוא החצי שעה אלא רק בראייה אחת שהוא ראה בשעה שהדליק ולכן ככתה אין זקוק לה (שם כ"ח:א) ולכן שהוא רק התעוררות להזכרת הנס אבל מה שצריך גם ראייה אף שהברכה היא העיקר הוא משום דלא שייך ענין ברכה בלא שום מעשה שלכן גם מצד הגעת היום דחנוכה כיון שליכא שום קדושה על הימים דהא מותרין במלאכה לא שייך לברך שעשה נסים בשביל היום עצומה (כרוב הפוסקים ולא כהמאירי) והוא כרבינו ירוחם שצריך לצאת ולראות כדי שיברך דהיינו חיוב הראייה הוא כדי שיהא שייך לברך
- (ד) **בענין בעלי החניות ומסחרות** שכל היום יושבים בעסקים ואוכלים ושותים שם ורק ללינה מגיעים לביתם דעת הגרש"ז אויערבאך דאשתו תדליק בשבילו והוא לא ידליק כלל ונראה לי דמשמע מהאג"מ (ה - מ"ג - ז' כסופו) שידליק כשמגיע לביתו וכ"כ בספר מועדי ישרון בשמו דאם הוא בא אחר שהדליקה והוא לא ידע שהדליקה הוא אינו יכול לברך אלא שעשה נסים ולא להדליק משמע דאם יודע שהדליקה יכול לברך ג"כ להדליק ואבאר
- (ה) **מי שהדליק בבית הכנסת** אם יכול לברך שעשה נסים בביתו - עיין באג"מ (ח - ק"ט) ד"ה וז"ל) דאם בירך תחלה על שלו אין לו לברך כשמדליק לאדם אחר ברכת שעשה נסים וזמן וה"ה להיפך אמנם יכול לכיין שלא לצאת בעצמו כשמברך לאחר או אפילו אם הוא יצא כבר יכול לברך להוציא בני ביתו בברכת להדליק ועל הנסים
- (ו) **הדלקת נר חנוכה בחדר שאור החשמל בוער** - עיין בשש"כ (ז - מ"ג - קט"ח) דבנר שבת צריך לכבות החשמל קודם הדלקת נר שבת וכן כתב האג"מ (ה - כ - ח"ת ל) מ"מ שאני נר חנוכה דאסור להנאות מהנר ושרגא בטיהרא מאי אהני אומרים רק בזמן שהוא מצד ההלכה אינו לילה כגון קודם פלג המנחה אבל אחר הפלג אין אומרים שרגא בטיהרא מאי אהני משום שיש בו דין לילה מצד ההלכה אליבא דרבי יהודה ועיין בשש"כ (מ"ה - הערה ל"ז)
- (ז) **מי שיהיה בדרך כל הלילה** ואין לו מי שידליק בביתו אף שאיכא נרות ליכא חיוב שלא בבית וכן משמע מרש"י (שם כ"ג - ד"ה הרוח) כשהוא יושב בספינה מברך רק על הראיה דספינה חשיב כחוץ וצריך בית (אג"מ י"ד ג - י"ד ו) אמנם אפשר ספינתינו דינו כבית וכן אבירון רכבת וקאר וצ"ע וע"ע בציץ אליעזר (ט"ו - כ"ט) דאפילו מי שאין לו בית כלל יכול להדליק נרות ברחוב
- (ח) **סעודה לחנוכה אינו סעודת מצוה** לענין להתיר אבל תוך י"ב חודש וגם לסעודות איזה האדמור"ם בחנוכה אין לילך האבל (אג"מ י"ד ג - קס"ח) וע"ע בפני ברוך שהביא מקילין בזה
- (ט) **בעל ואשתו כשאחד מהם אינו בביתו** צריכין להדליק כל מי שאינו בביתו מדין מהדרין מן המהדרין (אג"מ ה - מ"ג - ז' ד"ה הנה הארכתי) וזה כשיטת הרא"ש והטור והרמ"א שיש מצות הבית וגם מצות גברא ולכן אם באו הבנים הנשואות לשבת וכדומה יכולים לברך על נרותם מצד מצות גברא ואבאר עוד

(י) זמן הדלקת נר חנוכה בע"ש הוא סמוך לנרות שבת דאם אין דעתו להדליק נר שבת אלא סמוך לסוף פלג המנחה לא יוכל להדליק נר חנוכה הרבה קודם כי לא היה שום צורך שיתקנו שידליק נר חנוכה אף שדעתו עוד לעשות מלאכות הרבה (אג"מ ד - ס"ז ד"ה ו"א) מ"מ זה רק לכתחלה ואמנם מי שנוסע ע"ש לקרובו ויש פנאי להדליק בביתו אחר פלג המנחה מסתברא באופן זה יותר טוב להדליק בביתו (ד"ע)

(יא) האג"מ (ד - ק"ה - ז) מי שהוא יחידי בבית ואין אחר רואה נרו יכול לברך ופרסום לנכרים אינו מועיל כלל וע"ע בשערי ציון (תרע"ז - י"ז)

(יב) דיכול לברך מאוחר שעיקר הפרסום הוא לבני ביתו (אג"מ ד - ס"ז ד"ה וכן צמולאי שנת צסופו)

(יג) עיקר זמן הדלקת נר חנוכה שיותר עדיף הוא עשרה מינוטין אחר תחלת השקיעה (אג"מ ד - ק"ב - ו)

(יד) האג"מ (י"ד ג - י"ד - ה) כתב למי שאינו בביתו וחושב לחזור בלילה לא יצא מביתו עד אחר שידליק או ימהר לבוא בעוד שאיכא אינשי ברחובות שיראו שהדליק

(טו) אסור לשלוח להדליק בכל אופן אם אינו עומד המשלח שם מצד חסרון בכרכות (אג"מ ח - ק"ז ד"ה ולענין)

II. פסקיו ומנהגיו שהובא בסוף ספר מקראי קודש (רב משה הררי) שנכתב על ידי ר' מרדכי טנדלר

(א) אם סועד בקביעות במקום מסוים אפילו יום א' בשבוע באותו יום ידליק במקום שסועד כגון אם תמיד בליל ג' אוכל אצל סבו ידליק שם

(ב) העיקר לענין מקום הדלקת נ"ח הוי המקום היותר קבוע ולכן לבני הישיבה הוא חדרו ואם שווים המקומות האכילה הוא הקובע

(ג) במקום שהאנשים בחוץ לא היו יכולים לראות את הנרות צריך להדליק בכניסה לבית או בפתח חדרו שבפנים

(ד) במקום שיש נר חשמל ויש עוד רק נר א' משמן או שעוה ידליק את הנר שאינו חשמלי לחנוכה ולא לשבת שהרי יש כבר שלום בית מנר החשמל וא"א לצאת בחנוכה בנר חשמל דהוא כהדלקת עץ בעלמא שאין בו פתילה ושמן ואינו דומה למקדש ולשבת צריך רק אור

(ה) במקרה ששבת הוי ליל ב' של חנוכה ויש לאדם רק ג' נרות הכריע שידליק שנים לשבת שזה מנהג עתיק ומקובל בכל ישראל ויותר קבוע מדין מהדרין וגם הוא תדיר ודלא כהשערי ציון (תרע"ח - ג)

(ו) הקפיד לעת זקנתו לשים כמה פתילות בכל נר של המנורה שלו כדי שיהיה נראה לו יותר ובענין פסול מצד מדורה הסביר שזה רק שזה ניכר כמדורה ואפילו במדורה אמיתית אם עושה כמה מדורות כפי מנין הנרות באותו לילה יהיה כשר ודלא כהחת"ס שהקפיד שלא לבדוק חמץ בפתילה שיש בו חוטים טווים יחד שנחשב כמדורה

(ז) יש הידור מצוה להדליק בחלון גם כשגר במקום גבוה מעשרים אמה אם יש אנשים ממולו שיכולים לראות הנרות

(ח) נכון לסדר את המנורה לבני רה"ר שתהיה ניכר שהנרות נפרדות ומ"מ מעיקר הדין שהיום נוהגים כהרמ"א שדולקין רק לבני ביתו ואם קשה לעשות לאנשי רה"ר אין קפידה

(ט) ביורופ היו גם הנשים הנשואות מדליקות בברכה מדין מהדרין מ"מ אשתו לא הדליקה דלא כפה את מנהגיו על אשתו ואם רב משה איתר היא הדליקה בעבורו אמנם אם איתר רק שעה או קצת יותר היתה ממתינה לו ורק אם איתר הרבה הרבנות הדליקה בעבורו כפי שהורה לה רב משה

(י) גם כשהחתן אינו מתענה ביום חופתו בחנוכה מ"מ יאמר וידיי של עיו"כ במנחה דיום החתונה

(יא) אבלים צריכים לומר הלל בחנוכה כיון שאמירתו היא חיוב ולא כר"ח שזה רק מנהג

(יב) רב משה נהג ללבוש נעלי שבת בחנוכה להראות סימן להחשיבות דחנוכה ודומה למה שהחסידים לבשו השטריימל שלהם בחנוכה

נפסם לעילוי נשמות אבי אורי ר' אליעזר ליפא בר' עסקא ארזכי ע"ה אלא אורתי האשה רחל בר' גרשון חנוך העניך הכהן ע"ה